

Ha Suyat Paul Kan Cha Mamati'd Rome

¹ Sakon si Paul un osa'n mansimsimbi kan Jesu Kristu. Chilutukalak kan Apudyus un man-apostoles ya piliyeyla sakon un mangibyegbyega si Bibiyu'n Chameg. ² Si awi un chaampun Jesus umaliyan utla pita ingkarin Apudyus un impaigilila Bibiyu'n Chameg kan cha propetala. ³ Hachi'n bibiyu'n chameg ked mipanggop si Alakla'n Jesu Kristu un Apu taku un lambyalin tagu. Ha kilatatagula, ked liyalak un osa'n galak Ari David, ⁴ ya ha kila-Apudyus Jesu Kristu, lipaila un siya Alak Apudyus si ummuliyla lataguwan gapu si pallakabyelin.* ⁵ Gapu kan Jesu Kristu, kilacheguwalak kan Apudyus ot chilutukalak un man-apostolesla, un umoy mangibyegbyega si mipanggop kan siya kan cha losan un tagu ta mamaticha. ⁶ Ked hachi lipatiyanyu un mamatı utlat Rome, ti chilutukan Apudyus chikayu un mamatı kan Jesus ta mantagula.

⁷ Ked hachi gapula'n maluyatak kan chikayu losan un ay-ayaton Apudyus ya chilutukala un mantagula utlat.

Iluwaluk ta tuyungan chikayu losan kan Ama taku'n Apudyus ya Apu taku'n Jesu Kristu, ya palin-awaoncha somsomokyu.

* ^{1:4} 1:4 Ha piola'n uguchon si Greek, impailan Apudyus un siya mallakabyelin un Alak mipagapu si ummuliyla lataguwan chi Ispiritun Apudyus.

*Ha Lanyamalan Paul Kan Apudyus
(1Co. 1:4; Eph. 1:15-23; Php. 1:3-11; Col. 1:3-14)*

⁸ Umula, manyamalak kan Apudyus gapu kan Jesu Kristu mipanggop kan chikayu losan, ti lanchilameg chi pammatiyu si kaili-ili. ⁹ Ammun Apudyus un tuttuwa'n imbyegbyegak, ti siya mansimbiyak si kiged chi kabyeeyak un mangibyegbyega si Bibiyu'n Chameg mipanggop si Alakla. Ya ammula un lu malluwaluwak, pasigu chikayu ipati. ¹⁰ Ha osa'n pasigku iluwalu kan Apudyus, lu makwa, ipalubusla otyan un umaliyak utlat an-allunguson manggeggakay kan chikayu.

¹¹ Libyegak cha alla ti patungedku pion un itul-long chikayu, ti awed chi uchum un itudtuchuk kan chikayu un lampeypu si Ispiritun Apudyus ta kumoschey pammatiyu. ¹² Ha piok un ibyega, ked man-asisegeg taku ta kumoschey pammati taku.

¹³ Susulud, maawatanyu otyan cha allaya, inyey-eygewku simsimmok un umali manggeg-gakay kan chikayu, ngim laal-alliwak. Ha mamiok un umaliyan ta tudtuchuwak cha uchum utlat taplu mamaticha bo un isun chi lantudtuchuwak kan cha uchum un Gentil si uchum un ili.

¹⁴ Awed chi kalobbongak un mangwa ti siya impuyang Apudyus kan sakon, amod gey kan cha Grego ya kakkaili, ulay bo cha lakaachey willu achipun, ya cha mapotgen kan achipun. ¹⁵ Ked hachi gapula un patungedku pion un

umali ta ibyegbyegak chi Bibiyu'n Chameg kan chikayu utlat Rome.

*Ha Pallakabyelin Chi Bibiyu'n Chameg
(1Co. 1:18, 24)*

¹⁶ Achipulak mabiin un mangibyeygbyega si Bibiyu'n Chameg, ti siya pallakabyelin Apudyus un malagu kan cha losan un mamati, ked umula kan cha Judio ya siya bo kan cha Gentil.

¹⁷ Ti ha Bibiyu'n Chameg, siya mangibyega si mangkokopyan Apudyus un mangibilangala si tagu'n lalintog kan siya. Ya lappun uchum lu achi abus chi pammaticha. Ti siya liigili si ugudla, un kalala,

"Ha tagu'n mibilang lalintog kan Apudyus ked gapu si pammatila,
ya makatagu kan siya si ing-inggala."†

*Ha Kilalawwing Cha Losan Un Tagu
(Act. 14:17; 17:24-31)*

¹⁸ Lipakaammu un amod chi sangan Apudyus kan cha losan un malagbyasuy un achipun mamati ya cha pin-a mangmangwa si lawwing. Ha lawwing un pin-acha killingwa, siya mamallod si mamatiyancha si katuttuwaan un mipanggop kan Apudyus. ¹⁹ Ked maaawwatancha un chuchussaon Apudyus chicha ti imbyegala kan chicha cha losan un maammuwan mipanggop kan Apudyus, ti illaweg Apudyus. ²⁰ Ulay lu achipun maila si Apudyus, mamàila kila-Apudyusla ya pallakabyelinla un lappun kigedla.

† **1:17** 1:17 Ha piola'n uguchon si Greek, ha lalintog un tagu awed biyegla un mallalayun gapu si pammatila Habakkuk 2:4 and Galatia 3:11

Lalipud si langwaala si lubung, mampapattak chi mipanggop kan siya ti cha losan un killingwala siya mangitullongan si mipanggop kan siya. Ked lappun mallasun cha tagu si achipuncha mamatiyan kan siya.

²¹ Ngim ulay ammun chi tagu mipanggop kan Apudyus, achipuncha chayawon siya un Apudyus, ya achipuncha manyaman kan siya. Ngim sabyali cha simsimmokcha un lappun simbila ya gummikbot chi somsomokcha. ²² Ha kalancha lalaingcha, ngim lambyalincha laoggogen. ²³ Ti issancha'n chayawon chi tuttuwa'n Apudyus un matattagu si ing-inggala, ked siyad man-apudyuscha un chaychayawoncha cha killingwan chi imacha un silantatagu uchum, silansissiwit, silan-ayam ya silan-uyog.

²⁴ Ked gapu si hachi, liwayaan Apudyus chicha un mangwa si byayangla'n lawwing un pion chi long-egcha, ot amiloncha koon cha lawwing un manguseyancha si long-egcha. ²⁵ Lan-awichencha katuttuwaan mipanggop kan Apudyus ked lamicha si tilutuli. Ked silukataocha si tuntulli cha katuttuwaan un mipanggop kan Siya. Ti siyad chayawoncha ya mansimbiyancha cha killingwan Apudyus. Ngim abus otyan si Apudyus chi chaychayawoncha si ing-inggala! Amen.

²⁶ Ked hachi gapula'n liwayaan Apudyus chicha'n pin-a mangwa si lawwing ya kabibiin un pipion chi long-egcha. Ked ulay cha uchum un byebyai chakampun un hachi'n lainsiguchen cha kooncha ngim chicha mantillalung un mangwa si kabibiin un achipun otyan makwa.

²⁷ Ked ulay cha uchum bo'n leyaki, chakampun un byebyai asaw-oncha ngim chicha'n leyaki mantitillalung. Ked kiisaw ya kabibiin cha pin-acha koon. Ked machuchusacha gapu kan cha lawwing un pin-acha killingwa.

²⁸ Ked gapu ta achipuncha potgon si Apudyus, bilaybyay-ala chicha si lawwing un somsomokcha, ta kooncha cha byayangla un achipuncha otyan koon. ²⁹ Ked amiloncha koon cha lawwing ti maagumcha ya lawingoncha cha biyuncha, maaposcha, kapapatoycha, ya man-asisubogcha ya losancha man-asisilib. ³⁰ Ya man-asilikudcha, lawingoncha si Apudyus, ya am-amisoncha cha asintatagucha. Mamaspasweycha ya lasayawcha, ya am-amchoncha mangwa si lawwing. Ya achipuncha tuttuwaon cha langiyalak kan chicha. ³¹ Lappun biincha. Achipuncha tungpayon cha ingkaricha, ya lappun sayakawcha willu chegucha kan cha uchum un tagu. ³² Cha katchi'n tagu, ulay lu ammucha un chuchussaon Apudyus si ingggala cha losan un mangwa si kakammatchi, ipapattutcha koon. Ya bibiyuwoncha bo cha uchum un mangwa si kakammatchi.

2

Lappun Makailisi Si Chusan Apudyus (Mat. 7:1-5)

¹ Ked sika'n manguis si kilalawwing cha uchum, achim kalan un milisim chi machusaam kan Apudyus, ulay lu siluka'n tagu. Ta lu kuisom cha kilalawwing cha uchum ya koom bo cha

pin-acha killingwa, siyad koom chi machusaam kan Apudyus. ² Ti ammu taku un ustuu-ustuu mangkukuis Apudyus kan cha tagu'n mangwa si kakammatchi'n lawwing. ³ Ngim sika'n manguis si kilalawwing cha uchum, un siya bo pin-am koon, kalam pun lu mailisim chi machusaam kan Apudyus? ⁴ Willu amsiwom chi manchechegula, kilaattom ya kilaalus Apudyus? Sigulachu'n ammum chi kilaalus Apudyus ti piola'n ibyabyawim cha lawwing un pin-am killingwa.

⁵ Ngim gapu ta latangkin chi somsomoklu, chogchog-am chi machusaam kan Apudyus si eygew un gumatngan chi ustuu-ustuu'n manguisala kan cha losan un tagu utla pita. ⁶ Ti sigulachu'n idchon Apudyus si kacha tagu subyalit chi killingwacha.* ⁷ Ngim cha tagu'n mangipapati un mangwa si bibiyu, michayaw, mapotgen ya makakuwacha si biyeg un mallalayun. Ti chicha mangidchen Apudyus si mallalayun un biyeg. ⁸ Ngim cha tagu'n singsingtoncha abus chi uwacha'n bumayuwan kan achipuncha mamati si katuttuwaan ngim kooncha cha losan un lawwing, ked chicha mangipain-an Apudyus si sangala ya chusala. ⁹ Ked mapaligatan ya masigabyen cha losan un tagu'n pin-a mangmangwa si lawwing, ked umula cha Judio asiyot cha Gentil. ¹⁰ Ngim losan un tagu un mangwa si bibiyuwon Apudyus, ked michayawcha, mapotgencha ya lumin-awa bo somsomokcha. Ked umun-ula cha Judio asiyot cha Gentil. ¹¹ Ti maniisuwon Apudyus chi mangkukuisla kan cha

* **2:6** 2:6 Psalm 62:12; Proverbs 24:12

losan, un lappun laksigola.[†]

¹² Ti losan un lakabyasuy ked maisila kan Apudyus ta machusacha si ing-inggala. Lu cha Gentil ked achipuncha ammu lintog Moses. Ked chakampun un lintog chi mambyeseyan Apudyus un manguis kan chicha. Ngim cha Judio, ammucha hachi'n lintog, ked siya mambyeseyan Apudyus si manguisala kan chicha gapu ta achipuncha tungpayon. ¹³ Ti achipun Apudyus ibilang cha tagu lalintog gapu si mangammuwancha si lintog, ngim ha ibilangla'n lalintog un tagu, cha maluttuwa si lintog. ¹⁴ Lappun ammun cha Gentil si lintog Moses, ngim lu awatla'n kooncha ustу un intudtuchun chi lintog, hachi main-ala un laammuwancha ustу si somsomokcha, ulay lappun kan chicha lintog, lambyalin un lintog kan chicha. ¹⁵ Ked ipailacha un ammun chi somsomokcha cha ipakwan Apudyus si lintogla. Ha somsomokcha mangipaloklok un siya ustу, ti ha mismu'n somsomokcha mangibyega lu bibiyu willu lawwing cha pin-acha koon. ¹⁶ Ked katchi koon Apudyus un manguis si losan un tagu, ti lu gumatong chi hachi'n eygew, kuison Jesu Kristu cha losan un litatayu si somsomok. Siya ibyegbyegak un impakaammun chi Bibiyu'n Chameg.

Cha Judio Ya Ha Lintog
(Gal. 2:15-21; 3:1-14; 5:1-12)

¹⁷ Ked chikayu'n Judio, kalanyu un Judio kayu un tagun Apudyus ya mantegod kayu si maluttuwaanyu si lintog un malagu kan

[†] 2:11 2:11 Deuteronomy 10:17

chikayu. Ya ilastugyu langammuwanyu si tuttuwa'n Apudyus. ¹⁸ Ya ammuyu bo pion Apudyus un koonyu ya lalaing kayu bo un mampili si kabiyuwan, ti allat chi lintogla un maludtuchu kan chikayu. ¹⁹ Ya sigulachu'n chikayu sinlobbong un mangichayan kan cha isun chi lakuyap, ya chikayu bo isun chi silaw un malilaw kan cha inggew si gikbot. ²⁰ Chikayu awed chi kalobbongala un maludtuchu kan cha pin-a mangwa si tilitingang, maludtuchu kan cha lappun ammucha si katuttuwaan. Ti awed kan chikayu hachi'n lintog un siya ummachuwan chi ammuyu un katuttuwaan. ²¹ Lalaing kayu un mantudtuchu kan cha uchum, ngim achipunyu matudtuchuwan chi long-egyu! Ti ibyegbyegayu un achipun taku man-akaw, ngim pin-a kayu mit man-akaw! ²² Ya ibyegbyegayu bo un achi taku makachegchegas, ngim chikayu bo kachechegchegas! Ya kalanyu bo'n achipunta chayawon chi silan-apudyus, ngim man-akaw kayu si templocha! ²³ Ipaspasweyyu lintog Apudyus un awed kan chikayu, ngim chikayu bo mangibibiin kan Apudyus ti sumusupling kayu si lintogla! ²⁴ Tuttuwa liigili si ugud Apudyus un kalala,

“Gapu kan cha pin-ayu koon un Judio, hachi man-uguchen cha Gentil si lawwik kan Apudyus.”[‡]

²⁵ Chikayu'n Judio, lapotog chi lasogyatanyu lu tuttuwaonyu lintog Apudyus un inggilin Moses. Ngim lu suplingonyu lintogla, lappun simbin chi

[‡] **2:24** 2:24 Ezekiel 36:22

lasogyatanyu ti isuyu cha achipun lasogyatan.
26 Ulay cha Gentil un achipun lasogyatan, lu tung-payoncha cha lintog, ibilang Apudyus chicha un isun chi lasogyatan. **27** Ked cha Gentil ulay lu achipuncha lasogyatan, ngim tutungpayoncha lintog, chicha malusa kan chikayu'n Judio. Ti chikayu, ulay lu lasogyatan kayu ya awed bo liigili'n lintog kan chikayu, ngim siluplingyu lintog!

28 Lu lasogyatan chi osa'n Judio, ked chakampun si piola'n ibyega un tuttuwan Judio. Chakampun un Judio chi osa'n tagu gapu laing ta lasogyatan. **29** Ti cha tuttuwa'n Judio, cha pilabiyun Apudyus chi kilatatagucha un isun chi lasogyatan chi somsomokcha. Ked ha makwaan cha kamatchi, ked gapu si langkawachiyan chi Ispiritun Apudyus kan chicha un chakampun un gapu si langkawachiyan chi lintog. Cha tagu'n katchi, ulay achipun cha tagu chayawon siya, michayawcha kan Apudyus.

3

1 Ked lu kamatchi, lappun simbin chi kila Judio lù? Ya lappun bo simbin chi lasogyatan?
2 Ngim ha katuttuaala, achu simbin chi kila-Judio! Umula, chicha langipuyangan Apudyus si ugudla. **3** Ngim lu awatla'n awed cha uchum un Judio'n achipuncha mapiyey, piola kamman un uguchon un achipun bo si Apudyus mapiyeyan?
4 Chakampun! Ti si Apudyus, ulay lu lantuntulli cha losan un tagu, achipun makwa un mantuntulli si Apudyus. Ti ha liigili si ugudla, kalala,

“Taplu mipaila un tuttuwa cha losan un ibyegam
ya mangyogka si
mangichiyuman cha tagu kan sika.”*

⁵ Ngim lu ha kilalawwing taku ipailala kilal-intog Apudyus, himma kalan taku? Chakampun kamman un lalintog si Apudyus lu sumanga ya chusaola chitaku? (Ha man-uugudku ked kopyan chi tagu.) ⁶ Chakampun! Ti lu achipun lalintog si Apudyus, himma in-ilola un manguis kan cha losan un tagu si lubung.

⁷ Ngim lu gapu si lantuntulliyak, mipaila kilatuttuaan Apudyus ya kilachayawla, puggey un machusaak pay laing un osa'n malagbyasuy? ⁸ Ya puggey un achipun taku koon cha lawwing taplu awediloswala'n bibiyu! Tuttuwa un awed cha mamabpabyasuy kan sakon, ked pabyasuyolak un sakon chi langug-uggud si alla. Kalintogela'n machusacha.

Losan Un Tagu Makabyasuy
(1Jn. 1:8-10)

⁹ Himma ilola lù? Ha piola kamman un ibyega, labibbiyu kasasaedmi'n Judio lu cha Gentil? Lai! Chakampun si kamatchi! Ti lagamputku imbyega un man-iisu'n iturayan chi byasuy cha losan un tagu, Judio man willu Gentil. ¹⁰ Ti kalan chi liigili'n ugud Apudyus,

“Lappun tagu si lalintog, ulay ossaan.

¹¹ Ked lappun ossaan si makaawat mipanggop
kan Apudyus,
ya lappun mangit kan Siya.

* **3:4** 3:4 Psalm 51:4

- 12 Lan-awichencha losan si Apudyus, ya losan
 cha lambyalin lawwing,
 lappun ulay ossaan un mangwa si bibiyu.[†]
- 13 Ha tupokcha isun chi kabbuktan un lobon,
 mangkalawwing un tilutuli
 ug-uggudcha. Ya isun chi gita'n chi uyog un
 umtoy cha ugud
 un ibungangay chi tupokcha.[‡]
- 14 Ya pasig eyaweg ya mampait cha ugudcha,
 kan cha asintatagucha.[§]
- 15 Ya alistucha bo'n mamaligat
 ya matatoy si asintatagucha.
- 16 Ya ulay silu'n ayancha,
 awed yam-aloncha ya guluwoncha cha tagu.
- 17 Lappun akit somsomokcha
 un tumimpuyug kan cha uchum un tagu,*
 18 ya lappun akit ogyatcha kan Apudyus."[†]
- ¹⁹ Ked chitaku, ammu taku un cha losan un
 liigili un lintog, para kan cha Judio un mamang-
 chon si lintogla. Ked gapu si hachi'n lintog,
 lappun mallasun chi ulay silu'n tagu un inggew
 utla pita un achipun Apudyus chusaon, ti lappun
 achi lakabyasuy. ²⁰ Ti lappun tagù mapalintog
 si sangwalan Apudyus gapu si malungpayala si
 lintog, ti ha simbin chi lintog ipakaammula si
 tagu un lakabyasuycha.

*Ha Mangibilangan Apudyus Si Tagu Lalintog
 Kan Siya
 (Gal. 3:1-14; Eph. 2:1-10)*

[†] 3:12 3:12 v. 10-12, Psalm 14:1-3, 53:1-3 [‡] 3:13 3:13 Psalm
 140:3 [§] 3:14 3:14 Psalm 10:7 ^{*} 3:17 3:17 Isaiah 59:7-8

[†] 3:18 3:18 Psalm 36:1

21 Ngim si sala, impailan Apudyus chi koola un mangibilang si tagu un lalintog. Chakampun un malungpayan si lintog, ulay lu siya pilalok-lokan chi lintog Moses ya cha propeta. **22** Ti ha mangibilangan Apudyus si tagu un lalintog, ked gapu si pammaticha kan Jesu Kristu. Ti lappun laksigon Apudyus si tagu, Judio man willu Gentil. **23** Losan un tagu lakabyasuy, ked lappun makakopya si machayawan Apudyus.[‡] **24** Ngim gapu si kachegula un insagutla kan chitaku un libli, ibilang Apudyus chitaku lalintog gapu si killingwan Jesu Kristu un lansaka kan chitaku. **25** Ti inchuyan Apudyus si Jesu Kristu un matoy, libukbuk chi chayala ta siya mamayedla kan cha byasuyn cha tagu, ked cha losan un mamati kan siya mapakawan cha byasuycha. Hachi killingwan Apudyus ta mangipain-ala si kilalintogla. Ked inggala si sala, ilan-alusala lakabyasuyan cha tagu ti kacheguwala chitaku. **26** Ngim si sala, impailala un lalintog si Apudyus si ustu'n mangkokopyala un manchusa si byasuy, ya ibilangla lalintog cha losan un mamati kan Jesus.

27 Ked himma makwa un ipaspaswey taku? Lappun! Chakampun un siyat ipaswey taku malungpayan taku si lintog, ti gapu si pammati. **28** Ked maila un ha mangibilangan Apudyus si tagu lalintog, ked gapu si lamatiyala kan Jesu Kristu chakampun si lalungpayala si lintog. **29** Ti si Apudyus, chakampun un Apudyus cha Judio

[‡] **3:23** 3:23 Ha piola'n uguchon si Greek, losan taku lakabyasuy ked adchayuwan taku si ummallamungan Apudyus

abus ti Apudyus bo cha Gentil. ³⁰ Ti os-ossaan si Apudyus, ked man-iisuwola mangibilangala kan cha Judio ya cha Gentil un lalintog gapu si pammaticha. ³¹ Ked iwalin taku kamma lintog gapu si alla'n pammati? Lai, ngim ipaila taku tuttuwa'n pion chi lintog un uguchon.

4

Ha Miyaligen Abraham

(Gal. 3:16-29; 4:21-31)

¹ Somsomkon taku mipanggop kan Abraham un singgalak kan chitaku'n Judio. Himma impailan Apudyus kan siya un mampalintog si tagu? ² Lu ibilang Apudyus si Abraham un bibiyu'n tagu gapu si bibiyu un killingwala, makwa'n isayawla otyan. Ngim gapu ta lakabyasuy, achipun makwa un isayawla si sangwan Apudyus. ³ Ti ha liigili un ugud Apudyus, kalala, "Pilatin Abraham si Apudyus, ked hachi langibilangala kan siya un lalintog."*

⁴ Lu mangkawachi tagu, ha tangchenla ked chakampun un mibilang un atodla kan siya, ngim illabbula. ⁵ Ngim ha tagu'n mantegod si pammatila chakampun si killingwala, ngim mati kan Apudyus un mangibilang si lakabyasuy un lalintog, bigbigon Apudyus chi pammatin chi tagu taplu maibilang un lalintog. ⁶ Ulay si Ari David si awi, kamatchi kalala si langibyeg-ala un pian chi tagu'n imbilang Apudyus lalintog gapu si pammatila, chakampun un gapu si killingwala'n bibiyu. Ha inggilin David, kalala,

* ^{4:3} 4:3 Genesis 15:6

- 7** "Pian chi tagu'n pilakawan Apudyus cha lawwing un killingwacha,
ya kilaanla machusaan chi byasuyla!
8 Pian chi tagu'n laliwatan Apudyus chi byasuyla!"[†]

9 Ha pian un ilugud David ked para abus kan chitaku'n Judio un lasogyatan? Lai! Ti pati bo cha Gentil un achipun lasogyatan. Ti imbyegbyega taku un ha langibilangan Apudyus kan Abraham lalintog, ked gapu si pammatila.
10 Kamamma lakwaan cha alla? Ha lakwa kamman si chaampunla masogyatan willu si lagamputala? Si chaampunla mampasogyatan, chakampun si lagamputala.[‡] **11** Ot impasogyat Apudyus siya, ta siya mampaloklok un imbilang Apudyus siya un lalintog si pammatila si chaampunla masogyatan. Ked lambyalin si Abraham pallaka-aman cha losan un mamati ulay achipuncha masogyatan, ked ibilang Apudyus chicha un lalintog. **12** Ya siya bo pallaka-aman cha losan un lasogyatan, chakampun un gapu ta lasogyatancha, ngim gapu ta suysuyutoncha pammatin Abraham si chaampunla mampasogyatan.

*Cha Lamati Kan Apudyus, Chicha Mangawat
Si Ingkarila*

13 Ingkarin Apudyus kan Abraham ya cha galakla un mallaksuncha lubung. Killingwala

[†] **4:8** 4:8 v. 7-8, Psalm 32:1-2 [‡] **4:10** 4:10 Malipud si lamatiyan Abraham si ingkarin Apudyus kan siya inggala si lasogyatala, lasawayan si opat tawon chi lummaus.

alla, chakampun un gapu si lalungpayan Abraham si lintog, ngim gapu ta lamati ked imbilang Apudyus siya lalintog. ¹⁴ Ta lu cha lalungpey si lintog chi ustу un mangawat si ingkarin Apudyus, lappun simbin chi pammati taku ya lappun potog chi ingkarila. ¹⁵ Ti ha lintog siya mambyeseyan un chusaon Apudyus chitaku ti silupling taku. Ngim lu lappun lintog, lappun bo silupling taku.

¹⁶ Ked ha ingkarin Apudyus ked matung-peyn abus chi tagu un mamati ta maibyasey si kachegula kan cha losan un galak Abraham. Chakampun un para kan cha malungpey si lintog abus, ngim cha mamati un isun chi pammartin Abraham. Ti siya laispirituan un ama taku losan. ¹⁷ Ked liigili si ugud Apudyus un kalala, "Lambyalilok sika pallaka-aman cha tagu si kailili si alla'n lubung."§

¹⁸ Ulay lu achipun Abraham lilamlama un makwacha ingkarin Apudyus gapu ta lagam-putcha leyakay ya labyeyeg un lappun alakcha, pilatila imbyegan Apudyus kan siya. Ot siya singgalak kan cha achu-achu'n tagu si kailili, un ha kaachucha, isun chi kilaachun cha bituwon ud langit, un siya kalan chi liigili un ugud Apudyus.* ¹⁹ Ked achipun kummapsut chi pammartin Abraham un koon Apudyus cha ingkarila ulay lu patunged leyakay un lappun

§ **4:17** 4:17 Genesis 17:5 Lakwa cha alla gapu ta pumapati si Abraham kan Apudyus un siya malagu kasin kan cha latoy ya siya bo langwa kan cha byaleg un lappun, un imbyegala abus ot lakwa cha hachi'n lappun. * **4:18** 4:18 Genesis 15:5

lamlamala un maidchen si alak, ti si hachi'n timpu umoy un singgasut chi tawonla ya si Sarah un asawala ked byasig. ²⁰ Ngim ulay kamatchi achipun lanchuwachuwa somsomok Abraham mipanggop si hachi'n ingkarin Apudyus kan siya, ngim laam-amod kummoschey pammatila un lanyaman kan Apudyus si lanchayawala kan siya, ²¹ ti sigulachuwola un koon Apudyus cha losan un ingkarila. ²² Ked gapu si pammatin Abraham, "Siya mangibilangan Apudyus kan siya lalintog." ²³ Ha hachi'n ugud un kalala, "Imbilang Apudyus si Abraham lalintog," chakampun un liigili para kan Abraham abus, ²⁴ ti liigili un para bo kan chitaku losan, ti siya maligulachuwala un ibilang bò Apudyus chitaku lalintog lu mamati taku kan siya un lalagu kasin kan Apu taku'n Jesus si latoyal. ²⁵ Ti si Jesu Kristu, siya inchuyan Apudyus un mapatoy ta mamayedla kan cha byasuy taku, ot kasinla siya tilagu ta miibilang taku lalintog.[†]

5

*Ha Mangibilangan Apudyus Si Tagu Lalintog
Kan Siya*

(Col. 1:21-23; Jas. 1:2-8; 2Pe. 1:3-11)

¹ Gapu ta ibilang chitaku kan Apudyus lalintog gapu si pammati taku kan Kristu, laidchen taku si lin-awa un makatimpuyug kan Apudyus gapu si killingwan Apu taku'n Jesu Kristu. ² Ked gapu bo si pammati taku, mipati taku si kache-gun Apudyus un liliklaon taku si sala. Ya

[†] **4:25** 4:25 Isaiah 53:4-5

gumalas taku gapu ta lamlamaon taku'n mipati si michayawan Apudyus! ³ Chakampun un abus cha hachi gumalasan taku, ngim ulay lu mapampaligatan taku, ti ammu taku un cha ligat ked peyoswaola alus. ⁴ Ta lu maaluson taku ligat, peyoswaola bibiyu'n ugali un umalamong kan Apudyus, ked ha bibiyu'n ugali peyoswaola lamlama. ⁵ Ked ha awed lamlamala kan Apudyus achipun machismaya, ti amod chi ayat Apudyus kan chitaku, ya illidchola Ispiritula ta inggew kan chitaku.

⁶ Ti hachi ustu'n timpu un pililiyan Apudyus un lappun pay laing kabyeeyan taku, latoy si Kristu gapu kan chitaku un malagbyasuy. ⁷ Lappun tagud meyyed mangikatoy si mataguwan chi lalintog un tagu. Makwa lin un awed makaiteyod un mangikatoy si mataguwan chi biyunla'n ay-ayatola. ⁸ Ngim impailan Apudyus chi amod un ayatla kan chitaku, ti si hachi'n malagbyasuy taku pay laing latoy si Kristu para kan chitaku.

⁹ Ked gapu si latoyala, imbilang Apudyus chitaku lalintog. Ked sigulachu'n taguwola chitaku si sangan Apudyus un malusa kan cha losan un tagu. ¹⁰ Ti si awi, kabusuy chitaku kan Apudyus. Ngim si sala, pilaulin Apudyus chi mambibiyulan taku kan siya gapu si latoyan chi Alakla. Ked si sala'n bibiyun chitaku kan Apudyus, sigulachu'n matatagu taku gapu ta kasing latagu si Kristu. ¹¹ Ngim chakampun un abus cha hachi, ti tuttuwa'n pilagalas Apudyus chitaku gapu si killingwan Apu Jesu Kristu un siya langwa si lakabibiyulan taku kan Apudyus.

*Ha Liyaligen Jesu Kristu Kan Adam
(1Co. 15:21-28)*

¹² Ummali byasuy utla lubung gapu si ossaan un tagu un si Adam ked ha lambyalagela ummali otoy. Ot lisapasap chi otoy si losan un tagu ti losan un tagu lakabyasuy.* ¹³ Ked ulay chi chaampun Apudyus mangidchen si lintogla kan Moses, sigud un lakabyasuy cha tagu. Ngim lu lappun lintog, lappun bo maibilang un byasuy. ¹⁴ Ngim lalipud si timpun Adam inggala kan Moses, latoy cha losan un tagu ti tilawidcha otoy, ulay lu ha byasuycha ked chakampun un isun chi byasuyn Adam. Si Adam chi miyaligen chi umali un si Jesus.

¹⁵ Ngim lansillaryali lambyalagen chi killingwan cha alla'n chuwa, ti ha libli un sagut Apudyus, chakampun un isun chi byasuyn Adam. Tuttuwa un latoy cha achu'n tagu gapu si byasuyn Adam, ngim ha amo-amod un kachegun Apudyus ya ha libli un sagutla kan cha tagu ked gapu si kachegun Jesu Kristu. ¹⁶ Ked maila un tuttuwa'n lansabyali illoswan chi lakabyasuyan Adam si hachi'n libli un sagut un illidchon Apudyus. Ti ha ossaan un lakabyasuy, illoswala machusaan cha losan un tagu. Ngim ha libli un sagut un illidchon Apudyus, ulay amod chi byasuyn cha tagu, makwa'n mapakawan ya mibilang taku lalintog kan Siya. ¹⁷ Tuttuwa'n gapu si byasuyn chi ossaan un tagu, lanturay chi otoy. Ngim achipun miyisu si killingwan Jesu Kristu! Ti cha losan un mangawat si amod

* **5:12** 5:12 Genesis 3:6

un kachegun Apudyus ya libli un sagutla ked mibilangcha lalintog, makatagucha kan Apudyus si ing-inggala ya makaturaycha bo kan Siya.

¹⁸ Ked ha iloswan chi ossaan un byasuy'n killingwan Adam, siya machusaan cha losan un tagu. Ngim ha iloswan bo chi lalintog un killingwan Kristu, siya mibilangan cha losan un tagu kan Apudyus lalintog ya illidchola kan chitaku biyeg un mallalayun. ¹⁹ Ked gapu si achipun chi ossaan un tagu un si Adam tummungpayan kan Apudyus, lisapasap un malagbyasuy cha losan un tagu. Ngim gapu bo si tummungpayan chi osa'n tagu un si Jesu Kristu, makwa un mibilang cha losan un tagu lalintog kan Apudyus.

²⁰ Ha langidchen Apudyus si lintog kan Moses, taplu umachu-achu makabyasuy. Ngim ulay lu machogchog-an chi makabyasuyan cha tagu, maam-amod bo kachegun Apudyus un tumuyung kan chitaku. ²¹ Ti ha chamu, byasuy mangituray si tagu, ked siya mangipuyut si matoyancha. Ngim si sala, ha kachegun Apudyus chi mangituray ked siya mangibilangan Apudyus kan chitaku lalintog gapu si killingwan Apu taku'n Jesu Kristu un siya mataguwan taku si ing-inggala.

6

*Ha Makakatoy Kan Jesu Kristu Siya Bo
Makatagu Kan Siya*

*(2Co. 5:14; Gal. 2:19-21; 3:26-27; Col. 2:11--
3:11)*

¹ Tuttuwa'n amod chi kachegun Apudyus kan chitaku. Ked himma mibyega taku? Ha

ituyutuyuy taku un mangwa si byasuy ta machogchog-an chi kachegun Apudyus kan chitaku? ² Achipun makwa! Ti lagamput taku lalattoy lu mipanggop si byasuy, ked achipun makwa'n ituyutuyuy taku pin-a mangmangwa si byasuy. ³ Ti ammu taku un chitaku'n labunyagen kan Kristu, lipati taku bo lakakatoy si latoyala.* ⁴ Ked ha lampabunyagen taku, lipati taku kan Jesu Kristu si latoyala ya lilobolala, taplu maatod kan chitaku baru'n biyeg un isun chi ummuliyan Jesu Kristu lataguwan gapu si pallakabyelin Ama taku'n Apudyus.

⁵ Ta lu lipati taku kan Jesu Kristu si latoyala, sigulachu bo'n lipati taku kan siya si ummuliyla lataguwan. ⁶ Ked ammu taku un ha chachaan un kilatatagu taku, siya lipati un lailansa si krus ta siya manyam-an si kilabyelin chi byasuy si long-eg taku ya achipun chitaku mammusassu si byasuy. ⁷ Ta lu matoy chi tagu, mawayawayaan si kilabyelin chi byasuy.

⁸ Ked gapu ta lipati taku lakakatoy kan Jesu Kristu, mamati taku un makatagu taku bo kan siya si ing-inggala. ⁹ Ked ammu taku un latagu kasin si Kristu ked achipun makwa un kasin matoy, ti lappun kilabyelin chi otoy kan Siya. ¹⁰ Ked gapu ta latoy si Kristu, lappun kilabyelin chi byasuy kan siya. Ngim si sala latagu, ked matatagu siya si ing-inggala si michayawan Apudyus. ¹¹ Ked chitaku bo, masapuy'n ibilang taku long-eg taku lalattoy si kilabyelin chi byasuy. Ngim matatagu taku kan Apudyus gapu si

* **6:3** 6:3 Itullongyu 1 Cor. 12:13; Galatians 3:27

litimpuyugen taku kan Jesu Kristu.

¹² Ked achi taku ipalubus un byasuy mangituray si long-eg taku, taplu achipun taku koon cha lawwing un pion chi long-eg taku. ¹³ Ya achi taku ipalubus chi ulay silu'n petin chi long-eg taku un mausey un mangwa si lawwing. Ngim ipuyang taku long-eg taku kan Apudyus un isun chi latagu si baru'n biyeg. Ked useyon taku petin chi long-eg taku un mangwa kan cha lalintog un panggop. ¹⁴ Achi taku ipalubus un ha byasuy mangituray kan chitaku, ti ha kachegun Apudyus chi mangituray kan chitaku si sala, chakampun un lintog chi manturay.

Ha Patiyon Taku Siya Simmusassu Kan Chitaku

(Rom. 8:1-17)

¹⁵ Himma piola'n ibyega cha alla? Ha ituyuy taku'n pin-a mangwa si byasuy, gapu ta chakampun un lintog chi mangituray kan chitaku, ngim kachegun Apudyus? Achipun makwa hachi!
¹⁶ Ha achipunyu ammu un musassu chikayu si mangidchenyu si long-egyu? Ked lu byasuy mangidchen taku, ha mambyalagela matoy taku. Ngim lu si Apudyus chi mangidchen taku si long-eg taku, siya simmusassu kan chitaku, ked ibilangla chitaku lalintog. ¹⁷ Ked manyaman taku kan Apudyus! Ti si chamu, isun chi musassu chitaku si byasuy. Ngim si sala, tuttuwa'n ipapati taku un mamotog si katuttuwaan un litudtuchu kan chitaku. ¹⁸ Ked si sala, lawyawayaan kayu si byasuy ya lambyalilon Apudyus chikayu musassun chi kilalintog.

19 Siyad useyok chi maawatanyu un ug-uggud taplu lalaka un maawatanyu. Si sin-eygew, inteunyu long-egyu un lammusassun cha losan un lawwing ya kakiisawan un pin-an chi long-eg koon. Ked si sala, katchi otyan cha koonyu un mangiteun si long-egyu un mammusassun chi kilalintog ti pummeýkas.

20 Si sin-eygew musassu chikayu si byasuy, ked lappun somsomokyu un mangwa si lalintog un makwa. **21** Ked himma gunggulayu un pin-a langwa si kamatchi un siya mabiilanyu si sala? Ti ha mambyalagela cha kamatchi, matoyan ya misilaan kan Apudyus si ing-inggala. **22** Ngim si sala lawayawayaan kayu si kilamusassuyu si byasuy, ked lambyalin kayu musassun Apudyus. Ked ha magunggulayu, pilapeýkasla chikayu ked ha mambyalagela biyeg un mallalayun. **23** Ti ha byayed chi byasuy ked otoy. Ngim ha biyeg un mallalayun idchon Apudyus un sagutla gapu si litimpuyugen taku kan Apu taku'n Jesu Kristu.

7

Ha Misilaan Taku Si Lintog (1Co. 7:39; Gal. 2:19-20)

1 Susulud, ammuk un maawatanyu cha alla'n ibyegak ti ammuyu mit chi mipanggop si lintog. Iturayan chi lintog chi tagu si katattagula. **2** Isun chi osa'n byebyai un langasawa, lu sissiya'n matattagu asawala achipun chi lintog ipalubus un ichangan chi byebyai asawala ya likabyeyoy si sabyalin leyaki. Ngim lu matoy chi asawala, ipalubus chi lintog chi byebyai

un kasin mangasawa lu piola. ³ Ngim lu mikabyeyoy chi byebyai si sabyali'n leyaki un sissiya'n matattagu asawala, hachi kalancha'n lakachegchegas. Ngim lu latoy chi asawala, achipun chi lintog singilon siya ti chakampun un mibilang makachegchegas lu kasin mangasawa.

⁴ Ked isula bo kan chikayu, susulud. Lakakatoy kayu si kilabyelin chi lintog, ti lipati kayu si long-eg Kristu un latagu kasin. Ked si sala, pausey kayu kan siya ta mansimbi kayu kan Apudyus. ⁵ Si chamu, siyad suysuyuton taku cha sigud un pipion chi long-eg taku. Lanturay kan chitaku cha lawwing un pipion chi long-eg taku un impaloswan chi lintog. Ot killingwala long-eg taku un musassu un ha alungusla ked matoyan. ⁶ Ngim si sala, gapu ta lipati taku kan Kristu si latoyala lawayawayaan taku si lintog un lamayud kan chitaku, ked mansimbi taku kan Apudyus un ichayan chi Ispiritun Apudyus, chakampun un ha lintog.

Ipakaawat Chi Lintog Chi Byasuy
(Gal. 2:15-21)

⁷ Ked simma mibyega taku lù? Ha ibyega taku un lawwing chi lintog? Chakampun! Ti ha lintog chi langipakaammu kan sakon lu simma byasuy. Achipunku bo laammuwan lu simma kilaagum lu lappun lintog un langibyega,* ⁸ Ngim gapu ta alla lintog un mangipalit si kilaagum, hachi langipaloswa un awed chi kilaagum kan sakon. Ta lu lappun lintog, achipun milasin chi

* **7:7** 7:7 Exodus 20:17, Deut. 5:21 “Achim aguman cha kukkuwan cha uchum un tagu.”

byasuy. ⁹ Isun chi chaampunku mangammuwan si lintog, kalak pun lu bibiyuwak un lappun byasuyk. Ngim laawatak pu lintog, laawatak bo un malagbyasuyak, ¹⁰ ked lobbongku'n matoy. Ti ha bilin un langikari'n mangtod otyan si biyeg, siya bo mangipuyut si matoyan.

¹¹ Ked gapu si allaya'n bilin, ilallilawak si byasuy un sigud un inggew kan sakon ot lambyaleg un siya matoyak. ¹² Ti laapudyusan chi lintog ya losan un bilinla, ti bibiyu ya ustу itudtuchula.

¹³ Ked ha piola kamman un ibyega un pabyasuyok chi bibiyu'n lintog ti siya gapun chi matoyak? Chakampun! Ti siyat langwa alla'n byasuy un awed kan sakon. Lausey bibiyu'n lintog ta mipaila un lakabyasuyak ked mambyaleg un matoyak. Ya gapu bo si bibiyu'n lintog, lipaila kilalawwing chi byasuy.

Achipun Chi Tagu Makakopya Si Ustu

¹⁴ Ammu taku un ha lintog ked laispiritan ti lampeypu kan Apudyus. Ngim sakon taguwak laing un aligla'n lailaku'n musassun chi byasuy. ¹⁵ Isuk un achipunku maawatan cha pin-ak koon. Ti cha bibiyuwok un koon, siya bo achipunku koon. Ngim cha lawwing un issak un koon, siya bo pin-ak koon. ¹⁶ Ked lu cha lawwingok cha pin-ak koon, takcheyak un bibiyu lintog. ¹⁷ Ked chakampun un sakon chi mangwa kan cha alla, ngim ha byasuy un awed kan sakon. ¹⁸ Ti ammuk un lappun bibiyu un inggew kan sakon gapu si lawwing un kilatataguk. Ti ulay lu piok un koon cha bibiyu, achipulak makakopya. ¹⁹ Ked achipulak makakopya si bibiyu un piok. Ngim

cha lawwing un issak, siya buggey bo pin-ak koon. ²⁰ Ked lu kook cha lawwingok un koon, chakampun kan sakon chi langwa, ti ha byasuy un inggew kan sakon.

²¹ Ked maawatak si alla'n mataguwan taku, lu piok un koon cha bibiyu, siya bo makwak cha lawwik. ²² Ti amod chi ayat chi somsomokku un mangwa si lintog Apudyus, ²³ ngim mailak un sabyali un lintog chi awed si long-egku. Osa'n lintog un bumusuy si lintog un pion chi somsomokku. Ked mambyalilolak byayud si alla'n lintog chi byasuy un inggew kan sakon. ²⁴ Ked kachegcheguwak. Silu sillobbong un maleyaklib kan sakon si alla'n long-eg un siya mangitiyud si matoyak? ²⁵ Ked manyamalak kan Apudyus ta awed si Jesu Kristu un Apu taku un Malagu kan sakon.

Ked ha kasasaedku, ha somsomokku ked piola un mansimbi si lintog Apudyus, ngim ha long-egku siyad mansimbiyala lintog chi byasuy.

8

Ispiritun Apudyus Chi Mamabiyu Si Kilatata-gun Chi Tagu

(Jhn. 3:1-8; Rom. 6:15-23; Gal. 5:16-26; Heb. 10:1-5)

¹ Ked si sala, losan taku un litimpuyug kan Jesu Kristu, achipun taku machusa. ² Ti ha Ispiritun Apudyus chi mangatod kan chitaku si biyeg, gapu si litimpuyugen taku kan Jesu Kristu. Ya siya manwayawaya kan chitaku si kilabyelin chi byasuy ya otoy. ³ Killingwan Apudyus chi

achipun chi lintog kabyeeyan gapu ta achipun chi tagu makatungpey si lintog gapu si kilakapsut chi long-eg taku'n tagu. Imbuunla mismu'n Alakla un mambyalin isu taku'n tagu un malag-byasuy ta siya machusa para kan cha byasuy taku taplu kaalon Apudyus chi kilabyelin chi byasuy un mangituray kan chitaku. ⁴ Kamatchi killingwan Apudyus ta matungpey cha losan un lintog kan chitaku un maluyut si pion chi Ispiritun Apudyus un chakampun kan cha lawwing un pipion chi long-eg taku.

⁵ Ti cha tagu'n maluyut si lawwing un pion chi long-egcha, siya bo mangituray si somsomokcha cha pipion chi long-egcha un lisisigud si tagu. Ngim cha tagu'n maluyut si pion chi Ispiritun Apudyus, ked potgoncha bo Ispiritu un mangituray si somsomokcha. ⁶ Lu ha pion chi long-eg chi mangituray si somsomok taku, mambyaleg un matoyan taku. Ngim lu Ispiritun Apudyus chi mangituray si somsomok taku, matatagu taku ya lumin-awa somsomok taku. ⁷ Ti cha tagu'n siyad sosomkoncha sigud un pipion chi long-egcha, chicha kabusuyn Apudyus ti achipuncha suyuton chi lintog Apudyus. Ya achipuncha makasuyut si hachi, ⁸ ti cha tagu'n siyad suyutoncha sigud un pipion chi long-egcha, achipuncha makwa mampagalas kan Apudyus.

⁹ Ngim sabyali kan chitaku, ti chakampun un ha pipion chi long-eg chi mangituray kan chitaku, ti ha Ispiritun Apudyus chi mangituray lu tuttuwa'n inggew kan chitaku. Ti ha tagu'n lappun chi Ispiritun Kristu kan siya, chakampun un tagun Kristu. ¹⁰ Ngim lu tuttuwa'n awed si

Kristu kan chitaku, ulay lu matoy chi alla'n long-eg taku gapu si byasuy, matagu taku gapu si Ispiritun Apudyus* ¹¹ Ked lu awed kan chitaku Ispiritun Apudyus un kasin lalagu kan Jesu Kristu, taguwola bo cha alla'n long-eg taku gapu si Ispiritula un inggew kan chitaku.

¹² Ked susulud, alla kalobbongan taku un matagu, ngim chakampun un suyuton taku sigud un pipion chi long-eg. ¹³ Ti lu cha pipion chi long-eg chi suyuton taku, matoy taku un misila kan Apudyus. Ngim lu awaton taku tuyung chi Ispiritun Apudyus ta man-awichen taku cha lawwing un pin-a taku koon, matagu taku si ing-inggala. ¹⁴ Ti losan un tagu'n ichayan chi Ispiritun Apudyus, chicha aalak Apudyus. ¹⁵ Ti ha Ispiritun Apudyus un laatod kan chitaku, chakampun un mammusassuwon chitaku ta umogyat taku kan Apudyus. Ngim mambyalilola chitaku aalak Apudyus. Ked gapu si kilabyelin chi Ispiritu, hachi mangawagen taku kan Apudyus, "Ama!" ¹⁶ Ked ha Ispiritun Apudyus, siya mangipagikla si ispiritu taku un tuttuwa'n aalak Apudyus chitaku. ¹⁷ Ked gapu ta aalak Apudyus chitaku, makatawid taku kan cha ipatawidla kan cha losan un tagula. Ya makatawid taku bo kan cha losan un impatawidla kan Jesu Kristu. Ti lu mipati taku si ligat Kristu, sigulachu'n mipati taku bo si machayawala.

* **8:10** 8:10 Ha piola'n uguchon si Greek, lu awed si Kristu kan chikayu, ulay lu matoy chi long-egyu gapu si byasuy, ha Ispiritun Apudyus mangtod si biyegyu un mallalayun, ti imbilang Apudyus chitaku lalintog.

*Ha Machayawan Taku Si Umali'n Eygew
(2Co. 4:17-18; 2Pe. 3:10-13)*

¹⁸ Lu somsomkok cha ligat taku si sala'n timpu ked achipun miyisu si kilabiyun chi makwa kan chitaku si umali'n eygew. ¹⁹ Ti losan un killingwan Apudyus utla pita, uuwayon-cha mangipain-an Apudyus si kilangatun cha aalakla. ²⁰ Ti cha losan un killingwan Apudyus, lipadtu un lappun tuyuyla, chakampun un gapu ta piola un achipun mituyuy,[†] ngim hachi sim-simmok Apudyus un kamatchi koola. Ngim alla lamlama, ²¹ si umali'n eygew, maway-awayaancha cha losan un killingwan Apudyus si libyayuchencha ta achicha meypos. Ked mipaticha si machayawan un pallakawayawayan cha aalak Apudyus.

²² Ti ammu taku un inggala si sala, maligligatan cha losan un killingwan Apudyus un isun chi malliligat chi umalak un byebyai. ²³ Ked chakampun bo un abus cha hachi si malligat, ti ulay chitaku un awed chi Ispiritu un isun chi ummula un sagut Apudyus. Maligligatan taku bo un manguuway si mangibilangan Apudyus kan chitaku un gettok un aalakla ya mamasantala si long-eg taku ta achipun kasin matoy. ²⁴ Ti lamlamaon taku un matagu taku, ngim lu mamàila lamlamaon taku, chakampun un tuttuwa'n lamlama. Ti silu mallamlama si itutullongla? ²⁵ Ngim lu lamlamaon taku achipun taku mitullong, masapuy'n alusan taku uuwayon.

²⁶ Ked isula bo un tuyungan chitaku si Ispiritun Apudyus si kilakapsut taku, ti achipun taku

[†] **8:20** 8:20 Genesis 3:17-19.

ammu ustu'n iluwalu taku. Ngim ha Ispiritu mismu un mangiluwalu si chawaton taku kan Apudyus un achipun taku maibungangay. ²⁷ Ked si Apudyus un sin-ammu si somsomok taku ked ammula somsomok chi Ispiritu, ti ha Ispiritu mangiluwalu para kan chitaku un tagula un mitimbuuy si pion Apudyus.

²⁸ Ammu taku un cha losan un makmakwa ked kawachin Apudyus para si bumayawan cha mangay-ayat kan siya un chilutukala un mangwa si simsimmokla. ²⁹ Ti cha sigud un chilutukan Apudyus, ked chicha cha sigud un simsimmokla un mambyalin isun chi alakla'n Jesu Kristu taplu siya mampanguyu kan chitaku losan un mansusulud. ³⁰ Ked cha losan un tagu'n chilutukan Apudyus, chakampun un ilayagela abus chicha, ti cha ilayagela imbilangla chicha lalintog. Ked mipaticha si kilachayawla.

*Ha Ayat Apudyus Kan Chitaku Gapu Kan Jesu Kristu
(Eph. 3:14-21)*

³¹ Ked himman bo kasin taku ibyega lù? Ta lu awed si Apudyus kan chitaku, lappun bò amin makaabyak kan chitaku! ³² Achipun Apudyus gilagaan chi mismu'n alakla, ngim inchuyala siya para kan chitaku losan. Lu inchuyala Alakla kan chitaku, ha magaga kamman un mangatod si losan kan chitaku? Achipun! ³³ Ti lappun mamabyasuy kan chitaku un chilutukan Apudyus, ti siya mismu'n langibilang kan chitaku lalintog. ³⁴ Ked himman bo malusa kan chitaku lù? Si Jesu Kristu? Chakampun, ti siya latoy para kan chitaku, ya tilagun Apudyus kasin, ya awed

siya si machuwalan Apudyus si sala, ked siya bo mangitatakchey mangiluwalu kan chitaku.

³⁵ Ked lappun makwa'n makaisila kan chitaku si ayat Kristu. Ulay achu malibukan willu ligat taku, willu mapampaligatan taku, willu mauyat taku, ulay awed kaog-ogyat un makwa kan chitaku ya ulay patoyon chitaku. ³⁶ Ti ha liigili un ugud Apudyus, kalala,

"Gapu kan sika, ileygew un uuwayonmi mapatoyanmi.

Ti isumi keylilu un makwa'n mapeyti."[‡]

³⁷ Ngim ulay lu makwa losan cha kamatchi kan chitaku, mamangyog taku gapu kan Jesu Kristu un mangay-ayat kan chitaku! ³⁸ Ked sigulachuwok un lappun makaisila kan chitaku si ayat Apudyus, ulay lu otoy willu biyeg, ulay cha anghelles willu cha ayan, ulay kilabyelin, willu mapasamak kan chitaku si sala'n timpu willu umali'n timpu, ³⁹ ulay awed ud langit ya awed si chayom chi pita willu losan un killingwan Apudyus, lappun makwa'n makaisila kan chitaku si ayat Apudyus un impailala gapu kan Apu Jesu Kristu.

9

Cha Tagu'n Chilutukan Apudyus (Rom. 2:28-29; Gal. 4:21-31)

¹ Susulud, tuttuwa cha alla'n ibyegak ya achipulak mantuntulli gapu si pammatik kan Jesu Kristu. Ked takcheyan chi Ispiritun Apudyus chi somsomokku un katuttuwaan cha alla'n ibyegak.

[‡] **8:36** 8:36 Psalm 44:22

² Ibyegak kan chikayu un amod sigeb chi som-somokku un achipulak makaskasmok. ³ Gapu kan cha kailiyak ya kachayaak un Judio, lu makwa otyan, ulay sakon chi maisila kan Kristu ya machusa kan Apudyus ta chicha matagu. ⁴ Ti chicha mismu'n galak Israel un chilutukan Apudyus un man-alakla ya chicha bo langipainala si kila-Apudyusla. Lakatuyeg kan chicha ya illidchola lintogla. Awed kan chicha chi ust'u'n palagchaychayaw ya chicha malawid si ingkarila. ⁵ Chicha bo galak cha mangkapotog un tagu'n Apudyus si awi. Ya chicha bo Judio un liyalakan Jesu Kristu. Si Apudyus un mangituray si losan. Machaychayaw otyan Siya si inggalla! Amen.

⁶ Ngim achipunku kalan un lappun lambyalagen chi ingkarin Apudyus kan chikami'n Judio. Ti chakampun un losan un galak Israel ked chilutukan Apudyus un tagula. ⁷ Isun Abraham, chakampun un losan un galak Abraham ked aalak Apudyus. Ti kalan Apudyus kan Abraham, "Cha aalak Isaac cha maibilang un galaklu."* ⁸ Ked ha piola'n uguchon chakampun un losan un aalak Abraham ked maibilangcha un aalak Apudyus. Ti abus cha liyalak si lakwaan chi ingkarin Apudyus cha maibilang un galak Abraham. ⁹ Ti ha ingkarin Apudyus kan Abraham, kalala, "Kamatla'n timpu umaliyak kasin si umali'n tawon, ked iyalak Sarah un asawam chi leyaki."†

¹⁰ Chakampun un abus hachi, ti cha chuwa'n

* ^{9:7} 9:7 Genesis 21:12 † ^{9:9} 9:9 Genesis 18:10-14

alak Rebekah ossaan amacha, un si Isaac un Apu taku. ¹¹⁻¹² Si chaampuncha miyalakan cha hachi'n chuwa ya chaampun cha pay laing mangwa si bibiyu willu lawwing, kalan Apudyus kan Rebekah, "Ha panguyu mansimbi si uchichi."‡ ¹³ Ti ha liigili'n ugud Apudyus, kalala, "Pipiock si Jacob, ngim lawingok si Esau."§

¹⁴ Himma mibyega taku lù? Ha mallaksig kamman si Apudyus? Chakampun! ¹⁵ Ti imbyegala kan Moses, "Kacheguwak cha piok un kacheguwan ya kaasiyak cha piok un kaasiyan."*

¹⁶ Ked kaawatan un ha manchutukan Apudyus si tagu, chakampun un gapu si pion chi tagu willu koon chi tagu, ngim gapu si kachegun Apudyus. ¹⁷ Ti kalan chi ugud Apudyus kan Pharaoh ud Egypt, "Lan-ariyok sika ta sika mangipaila si kilabyelinku ya mangipakaammu si ngachenku si intilun chi lubung." ¹⁸ Ked kaawatan un kacheguwan Apudyus cha piola'n kacheguwan ya patangkilola somsomok cha piola'n patangkilon.

Ha Sangan Apudyus Ya Kachegula

¹⁹ Lu awed mangibyega kan chikayu un, "Lu kamatlat, puggey un pabyasuyon Apudyus chitaku, lappun mit makatipod si piola?" ²⁰ Ngim silukaman un sumongbyat kan Apudyus? Chakampun un kalan chi lachiwin un byanga si

‡ **9:11-12** 9:11-12 Genesis 25:23 Imbyegan Apudyus alla ta ipailala un mampeypu si somsomokla lanchutukala, chakampun un gapu si killingwan chi tagu. § **9:13** 9:13 Malachi 1:2-3

* **9:15** 9:15 Exodus 33:19

lanchiwin un, "Puggey un killingwam sakon un katchi?" ²¹ Achipun makwa, ti ha manchichiwin si byanga alla kalobbongala un mangusey si pita si piola'n manguseyan. Manchiwin si chuwa'n byanga si man-isu un pita, ha osa gettok chi mauseyala ked ha osa bo cha lainsiguchen cha mauseyala.

²² Ked isula bo si killingwan Apudyus. Ti piola'n ipaila sangala ya ipakaammu kilabyelinla kan cha tagu'n mampasanga kan siya. Ngim ilalu-alusala chicha ulay lu machuchusacha. ²³ Ti piola'n ipaila kilachayawla un lappun miyuwala, ot kilacheuwala cha tagu'n chilutukala un inyaallala chicha un mipati si machayawala. ²⁴ Ked chitaku'n chilutukala, chakampun un abus cha Judio ngim ulay cha Gentil. ²⁵ Ti katla kalan Apudyus si liblun Hosea,

"Cha tagu'n chakampun un taguk si awi, chicha chilutukak un mantaguk si sala.

Ked cha achipunku ilay-ayat si awi, chicha ay-ayatok si sala."

²⁶ "Ked si mismu un lugey un langibyeg-ala kan chicha, 'Chakampun un taguk chikayu,' ked udchi maawagencha un aalak chi matatagu'n Apudyus."†

²⁷ Ked ha illipkaw propeta Isaiah mipanggop kan cha galak Israel, kalala,

"Ulay lu achu cha galak Israel un isun chi kilaachun cha legen si byebyey,
akkiyut cha taguwon Apudyus kan chicha.

† 9:26 9:26 v. 25-26 Hosea 2:23, 1:10

²⁸ Ti mampogos chi malusaan Apudyus kan cha losan un tagu utla pita.”

²⁹ Isun chi imbyegan Isaiah, “Lu si Apudyus un mallakabyelin un Ap-apun cha losan ked lappun bilun-ala, lambyalin taku isun cha tagu’d Sodom ya Gomorrah.”‡

Achipun Cha Judio Tuttuwaon Chi Bibiyu'n Chameg

³⁰ Ked himma mibyega taku lù? Cha Gentil lappun lamlamacha’n ibilang Apudyus chicha lalintog, laibilangcha’n lalintog gapu si pammaticha kan Jesu Kristu. ³¹ Ngim cha Judio un langipapati un laluyut si lintog un mangibilangan Apudyus kan chicha lalintog, lappun lambyalagencha.

³² Puggey? Gapu ta siyad suyutoncha lintog un mangibilangan Apudyus kan chicha lalintog, chakampun un gapu si pammaticha kan Jesus, ngim gapu si killingwacha. Ked lisabyangtucha si byetu un misabyangtuwan cha tagu. ³³ Ti imbyegan chi liigili un ugud Apudyus, miyalig si Jesu Kristu byetu, un kalala,

“Ilanyu, ti isaedku ud Zion chi byetu un misabyangtuwan cha tagu ya maodchagencha.

Ngim lu silu mamati kan siya, achipun mabibiilan, ti matagu.”§

10

¹ Susulud, lappun uchum si piok un iluwalu kan Apudyus lu achi abus chi matagawan cha

‡ 9:29 9:29 Isaiah 1:9 § 9:33 9:33 Isaiah 8:14, 28:16. Itullongyu si 1 Peter 2:6-8

kailiyak un Judio! ² Takcheyak chicha si amod un layedcha'n malaychayaw kan Apudyus, ngim chakampun un ustу-ustу lan-aawatcha. ³ Ti achipuncha ammu in-ilon Apudyus un mangipal-intog si tagu. Ot pilachascha'n mampalintog si uwacha'n somsomok un maluyut si lintog, ked achipuncha itimbuuy si kopya'n simsimmok Apudyus. ⁴ Ti si Kristu alungus chi lintog taplu losan un mamati mambyalin un lalintog si sangwalan Apudyus.

*Losan Un Tagu Matagu
(Eph. 2:1-10)*

⁵ Ha inggilin Moses mipanggop si pallakapal-intog chi tagu si sangwalan Apudyus gapu si maluyutan si lintog: “Lu silu cha malungpey si bilin chi lintog, matagu si lintog.”* ⁶ Ngim lu mipanggop si mampalintog si tagu gapu si pammati, ked chakampun un masapuy'n somsommok lu, “Silu umoy ud langit mangibuun kan Kristu utla pita?” ⁷ Ked achim bo kalan lu, “Silu umoy chayom pita un inggewan cha latoy ta taguwola kasin si Kristu?” ⁸ Ngim simma ibyegala? “Adchaliyan kan sika ugud Apudyus, allat si tupoklu ya allat si somsomoklu.” Piola'n uguchon, ha ugud Apudyus mipanggop si pammati un ibyegbyegami.† ⁹ Ta lu ibungangayyu un si Jesus chi Ap-apu ya patiyonyu si somsomokyu un tilagun Apudyus siya kasin, matatagu kayu. ¹⁰ Ti ha mamatiyan taku kan Jesu Kristu, ibilang

* **10:5** 10:5 Leviticus 18:5, Galatians 3:12 † **10:8** 10:8 v. 6-8,
Deut. 30:12-14

Apudyus chitaku lalintog ya gapu si mangibungangayan taku un Jesus chi Apu ked siya bo mataguwan taku. ¹¹ Ked tuttuwa liigili si ugud Apudyus un kalala, “Losan un mamati kan Siya, achipun mibibiin.”‡ ¹² Ked mipati cha losan un tagu ti lappun laksigon Apudyus, ulay Judio willu Gentil. Ti si Jesu Kristu siya bo Ap-apun cha losan. Ked siya mangachegu tumuyung kan cha losan un manchawat kan siya. ¹³ Ti kalan chi liigili’n ugud Apudyus, “Losan un manchawat si tuyung kan Apu Jesu Kristu, ked matatagu si ingggala.”§

¹⁴ Ngim himma in-iloncha’n manchawat si tuyungla lu achipuncha mamati kan siya? Ya himma in-iloncha’n mamati kan siya lu lappun chingchinggeycha mipanggop kan siya? Ya himma in-iloncha un manchongey lu lappun umoy mangibyega kan chicha? ¹⁵ Ked silu bo umoy mangibyega lu lappun mibuun? Ti kalan chi liigili’n ugud Apudyus, “Bibiyu ta alla cha umali mangibyega si Bibiyu’n Chameg!”*

¹⁶ Ngim achipun cha losan un tagu lamati si Bibiyu’n Chameg. Ti kalan Isaiah, “Apu, silu lamati si imbyegbyegami?”† ¹⁷ Ked lappun uchum un meypuwan chi pammati lu achi manchongyan si ugud Apudyus, ked lappun uchum un mibyegbyega lu achi mipanggop kan Kristu.

¹⁸ Ngim ha imusok, tuttuwa kamman un achipuncha chingngey ugud Apudyus? Ha ki-

‡ **10:11** 10:11 Isaiah 28:16 § **10:13** 10:13 Joel 2:32 * **10:15**
10:15 Isaiah 52:7 † **10:16** 10:16 Isaiah 53:1

latuttuwaala, chingchingngeycha ti kalan chi liigili un ugud Apudyus,
“Libyegbyega ugudla si kaili-ili ya lanchilameg si losan un sulin chi lubung.”‡

19 Ked kasinku imuson, ha laawatan kamman cha Israelita? Sigulachu'n laawatancha, ti si Moses chi ummula'n summongbyat, “Paaposok chikayu gapu si maminchisyulak kan cha tagu'n achipunu imbilang taguk. Pasangaok chikayu gapu kan cha tagu'n imbilangyu lappun pulus ammuchu mipanggop kan sakon.”§

20 Awed bo osa'n inggilin Isaiah, ked lateyod si Isaiah un langibyega si hachi'n imbyegan Apudyus, “Inchesalak kan cha achipun langngit kan sakon, ya lampailaak kan cha hachi'n achipun langimus kan sakon.”*

21 Ngim lu mipanggop kan cha iyIsrael, kalala, “Biligat un iiwwayok chi mansagungancha kan sakon, ulay lu achipuncha tumuttuwa willu umiisikcha.”†

11

Ha Kachegun Apudyus Kan Cha Judio

1 Ked awed chi imusok, ha lan-awichen Apudyus cha sigud un tagula? Lai! Mismu'n Israelitaak, un galak Benjamin un galak bo Abraham. **2** Chakampun un lan-awichen Apudyus

‡ **10:18** 10:18 Psalm 19:4 § **10:19** 10:19 Deut. 32:21 * **10:20**
10:20 Isaiah 65:1 † **10:21** 10:21 Isaiah 65:2

cha tagu'n chilutukala si awi. Achipunyu ammu kalan chi liigili'n ugud Apudyus si lalliliyan Elijah kan Apudyus mipanggop kan cha tagu'd Israel? ³ Kalala, "Apu, pilatoycha cha propetam ked liyam-ancha bo cha chachattulan. Ked ossaalak un labun-an ya singsingtoncha mama-toyancha kan sakon."* ⁴ Ngim himma insongbyat Apudyus kan siya? Kalala, "Chakampun un abuska, ti awed cha pitullibu'n illalasinku un achipun lanchayaw kan Baal un silan-apudyus." ⁵ Ked siya bo isula si sala'n timpu un chakampun un losan cha Judio achipun mamati, awed cha akit un labun-an un chilutukan Apudyus gapu si kachegeula. ⁶ Ha lanchutukala kan chicha, chakampun un gapu si killingwacha un bibiyu ngim gapu si kachegeun Apudyus. Ta lu gapu si kilabiyun chi killingwacha manchutukala, chakampun un maibilang un tuttuwa'n kachegeun Apudyus.

⁷ Ked himma man-aawat taku lù? Achipun cha Israelitas laochesan chi singsingtoncha. Ti akkiyat cha langchas un chilutukan Apudyus. Ked cha kaachuwan kan chicha, achipuncha lanchongey si imbyegan Apudyus. ⁸ Ked kalan chi liigili'n ugud Apudyus,

"Pilatangkin Apudyus chi somsomokcha un achipun makaawat,
ked inggala si sala, alla atacha ngim achipuncha makatullong ya
alla ingacha ngim achipuncha makadngey."†

* **11:3** 11:3 v. 3-4 1 Kings 10:10, 14, 18 † **11:8** 11:8 Deut. 29:4,
Isaiah 29:10

⁹ Ked kalan bo David,
 "Sapay otyan ta cha pin-acha mangganggalasan
 siya masallutancha ya
 bitu un maodchagencha'n machusaancha!
¹⁰ Ya sapay otyan ta isucha lakuyap ta achipun-
 cha makailasin si katuttuwaan,
 ya sapay otyan ta mabukutch'a si ligatcha
 ing-inggala."[‡]

¹¹ Ked awed imusok, ha lisabyangtu pun
 cha Judio achipuncha bummangon? Ha laod-
 chegcha si mayam-alancha? Chakampun! Ti
 ha achipuncha lamatiyan, hachi bo malaguwan
 Apudyus kan cha Gentil ta umapos cha Judio
 ked mamaticha. ¹² Ha lambyasuyan cha Judio
 un kilakuyang chi pammaticha lambyalin un
 bummayuwan cha losan un tagu si lubung, ked
 sinchumadlu un bumayuwan lu mibilang losan
 cha Judio un tagun Apudyus.

Ha Mataguwan Cha Gentil
(Eph. 2:11-22)

¹³ Si sala, awed bo ibyegak kan chikayu'n
 Gentil. Chilutukan Apudyus sakon un man-
 apostolesla kan cha Gentil, ked amod chi mam-
 popotogku si kawachik, ¹⁴ ta umapos otyan cha
 kailiyak un Judio ta mamaticha ta matagu cha
 uchum si ing-inggala. ¹⁵ Ti ilanyu, gapu si langi-
 walilan Apudyus kan cha Judio, hachi wayan cha
 uchum un tagu'n lambyalin gagayyom Apudyus.
 Ked simbumayu lu awaton Apudyus cha Judio
 kasing, ti kaiyaligela latoy un latagu kasing.

^{‡ 11:10} 11:10 v. 9-10 Psalm 69:22-23 Ha ibyegala si Greek,
 makuyapcha otyan ta achipuncha makatullong ya ituyuycha
 mabukud.

¹⁶ Isun chi tilapay un michatun kan Apudyus, un lu michatun chi ummula'n lautu, mipati losan un chogala. Ya isun chi osa'n kayu, ta lu laichatun kan Apudyus chi lamutla, kapilitan un uwala bo pangala.

¹⁷ Miyalig cha Judio kayu un olibo un immuyan Apudyus ya ilayyuwalala. Ngim lasopyak cha uchum un pangala. Ot inyutupla pangan chi atap un olibo un miyalig chikayu'n Gentil. Ked si sala, mipati kayu kan cha losan un kilabiyun chi hachi'n kayu un limuya. ¹⁸ Ngim chikayu'n liyutup un Gentil, achiyu am-amswon cha lasopyak un panga, ti panga kayu abus chakampun un chikayu mamangchon si lamut, ti ha lamut siya mamangchon kan chikayu. ¹⁹ Ngim achiyu kalan un, "Istay man chiyoy lasopyakcha ta awed liyutupanmi." ²⁰ Tuttuwa'n lasopyakcha ti achipuncha lamati. Ngim ha liyutupanyu, gapu si lamatiyanyu. Ked achiyu isayaw cha hachi, ngim man-alled kayu. ²¹ Ti lu achipun Apudyus gilagaan un lalopyak kan cha Judio un sigud un panga, ha magaga kamman bo un malopyak kan chikayu?

²² Ked kamatchi mangitullongan taku si kilachegun Apudyus ya kilalukila. Liyuki kan cha achipun mamat. Ngim amod chi chegula kan chitaku lu ituyutuyuy taku pammati taku ya achipun taku man-awichen chi kachegula. Ta lu man-awichen taku, sopyakon chitaku. ²³ Ked isula bo kan cha uchum un Judio un lu mamaticha, iyulin Apudyus chicha si lasopyakancha, ti alla kilabyelin Apudyus un mangiyutup kasin kan chicha. ²⁴ Ta lu makwa un

iyutup chikayu un isun chi pangan chi atap un kayu, ked inyutupla si ustu'n tuyala, sillumasu mangiyutupala kan cha Judio ti sigud un pangala chicha.

Kumachegeu Si Apudyus Kan Cha Losan Un Tagu

(Eph. 3:1-13)

²⁵ Chikayu'n susulud un Gentil, alla piok un maammuwanyu ta achiyu kalan un lalaing kayu. Allaya litatayu un piok un maawatanyu otyan, chakampun un michagas chi kilatangkin chi somsomok cha galak Israel gapu si achipuncha mamatiyan, ti inggala maamin maaya bilang cha Gentil un mamati. ²⁶ Ked hachi timpu'n mamatiyan cha losan un galak Israel ta matagucha. Ti kalan chi liigili'n ugud Apudyus,

"Mampeypu'd Zion chi Malagu kan chitaku, ked chuysala cha losan un

kilalawwing cha Judio un galak Jacob.

²⁷ Allaya intuyegku kan chicha, un pakawalok cha byasuycha."§

²⁸ Gapu ta achipun mamati cha Judio si bibiyu'n chameg, kabusuyn Apudyus chicha ked bumayuwanyu'n Gentil. Ngim gapu ta chilutukan Apudyus chicha, ay-ayaton Apudyus chicha gapu si ingkarila kan cha aappucha.

²⁹ Ti achipun makwa un byaliwan Apudyus chi somsomokla mipanggop kan cha chilutukala ya binchisyulala. ³⁰ Ked chikayu'n Gentil, achipun kayu lamati kan Apudyus si awi. Ngim si

§ 11:27 11:27 v. 26-27, Isaiah 59:20-21; Jeremiah 31:31, 34

sala, kilacheguwan Apudyus chikayu gapu ta achipun cha Judio lamati. ³¹ Ked isun cha Judio, achipuncha mamati si sala. Ngim gapu ta kilacheguwan Apudyus chikayu, kacheguwala bo chicha. ³² Ti lambyalilon Apudyus cha losan un tagu isun chi byayud ti achipuncha lamati taplu ipailala kachegula kan cha losan.

Ha Machayawan Apudyus

³³ Lappun miyiswan chi kilabyaklang Apudyus ya kilalaingla ya ammula! Lappun makaibyega si simsimmokla! Ya lappun bo makaawat si ugalila! ³⁴ Isun chi liigili'n ugud Apudyus un kalala,

“Ti awed kamman mangagammu si somsomok Apudyus?

Ya awed kamman makatudtuchu kan siya?

³⁵ Ha awed kamman langatod kan siya taplu subyalitala?”*

³⁶ Ti siya langwa kan cha losan ya siya bo mangituray si losan, ya lakwa losan si machayawala. Ked machaychayaw otyan si Apudyus ing-inggala! Amen.

12

Ha Ustu'n Mambibiyeg Cha Mansimbi Kan Apudyus

(1Co. 2:4, 12; Eph. 4:1-16; 1Th. 5:12-22)

¹ Ked susulud, gapu ta amod chi kachegun Apudyus, masapuy'n idchonyu long-egyu un matattagu'n chatun kan Apudyus, laapudyusan

* **11:35** 11:35 v. 34-35 Isaiah 40:13; Job 41:11; 1 Corinthians 2:16

kan mampagalas kan siya. Kamatla tuttuwa ya koon un malaychayaw kan siya. ² Achiyu tuyachon cha kokòon cha achipun mamati, ngim ha koonyu, ipalubusyu si Apudyus un mamabiyu si somsomokyu. Ked maammuwanyu cha pion Apudyus, ya cha losan un bibiyuwola, ya losan un makaay-ayu kan siya ya lappun mangkuyangala.

³ Gapu si kachegun Apudyus kan sakon, ibye-gak cha alla kan chikayu: Masapuy'n kacha osa, achila ipangatu long-egla si somsomokla, ngim masapuy'n ammala somsomkon chi kabyeeyala un illidchon Apudyus kan siya gapu si lamatiyala. ⁴ Iyaligku long-eg taku'n tagu. Ulay lu ossaan chi long-eg, achu petila ya langkangkalasi mauseyancha. ⁵ Isula bo kan chitaku'n mamati, ti ulay achu taku, miyalig taku os-ossaan un long-eg Kristu, ked lantitipug taku losan ulay langkangkalasi taku. ⁶ Ked masapuy'n usayon taku langkangkalasi'n kabyeeyan un illidchon Apudyus kan chitaku gapu si kachegula. Lu kabyeeyan un mangipakaammu si ugud Apudyus, masapuy'n koon taku un maibyasey si pammati un awed kan chitaku. ⁷ Ked lu kabyeeyan un mansimbi kan cha uchum, masapuy'n ipapaticha'n mansimbi. Ked lu kabyeeyan un mantudtuchu si katuttuaan, masapuy bo'n bibiyuwoncha un mantudtuchu. ⁸ Lu siyad laatod kan sika kabyeeyan un mansegeg, segagom cha uchum ta kumoschey pammaticha. Ked lu illidchon Apudyus kan sika kabyeeyan un tumuyung, masapuy'n mangtodka'n ustу. Ked ha laidchen si kabyeeyan un mangipang-

pangu kan cha mamati, masapuy'n ipapaticha'n mangichayan. Ked lu malagchegu laatod kan sika, masapuy'n lagalaska'n mangwa.

⁹ Masapuy'n ituttuwa taku ayat taku kan cha bubuyun taku. Ya masapuy man-awichen taku cha lawwing ta siyad somsomkon taku cha bibiyu. ¹⁰ Masapuy'n man-asiayat taku un isun chi man-aayat taku si mismu'n sulud taku, ya man-asipotog taku un mangkakadwa. ¹¹ Achi taku masachut un mangkawachi, igettok taku'n mansimbi kan Apu Jesu Kristu. ¹² Ked makaganggalas taku gapu si lamlama taku, alu-alusan taku cha ligat, ya ipapati taku'n malluwalu. ¹³ Ked tuyungan taku cha tagun Apudyus un makasapuy si tuyung ya mangiliyon taku cha byayangla'n tagu.

¹⁴ Lu awed mamaligat kan chikayu, achiyu eywagen chicha ngim manchawat kayu kan Apudyus ta binchisyulala chicha. ¹⁵ Makaganggalas taku kan cha lagalas, ya makachauy taku bo kan cha manchachauy. ¹⁶ Makatimpuyug taku kan cha losan un tagu, ya achi taku leyastug, ngim makabibiyun taku kan cha labyebya un tagu.*

¹⁷ Lu awed langwa si lawwing kan chitaku, achi taku ibyawos si lawwing. Ngim siyad ipapati taku koon cha bibiyu si tullong cha tagu. ¹⁸ Koon taku kiged chi kabyeeyan taku un makatimpuyug si lumin-awaan kan cha losan un

* **12:16** 12:16 Ha piola'n uguchon si Greek, achi taku leyastug ngim lakasagala taku un mangwa si kawachin chi bubùulon. Ya achi taku kamad tuttuwa un isun chi ammu taku losan.

tagu. ¹⁹ Susulud, ulay silu kooncha kan chikayu, achi kayu bumayos ngim ipiyeyyu kan Apudyus ta siya bumayos. Ti liigili si ugudla un kalala, “Sakon chi simbiyang si byayos, sakon si Apudyus un mangibyayos.”[†]

²⁰ Ha koon taku, tuyachon taku hachi’n liigili un ugudla un kalala, “Lu labitin chi kabusuyyu, pakalanyu, ked lu lauwaw, pailumanyu.

Ta lu kamatchi koonyu, siya mabiin si killingwala.”[‡]

²¹ Ked ilan taku ta achi taku paabyak si lawwing, ngim ha koon taku, abyakon taku cha lawwing si mangwaan taku si bibiyu.

13

Masapuy’n Potgon Taku Cha Mangituray Si Gubillu

(Tit. 3:1; 1Pe. 2:13-17)

¹ Losan un tagu, masapuy’n potgoncha cha mangituray si gubillu, ti Apudyus chi langatod si kalobbongancha’n manturay. Ti si Apudyus chi langisaed kan cha turay. ² Ked losan un sumupling si manturay, sumupling bo si chilutukan Apudyus, ked cha hachi’n sumusupling machusacha. ³ Chakampun un cha alla’n mangwa si bibiyu umogyat kan cha turay, ti cha alla’n mangwa si lawwing cha umogyat kan chicha. Ked lu pionyu’n achipun umogyat si manturay, siyad koonyu cha ustу, ked siya malayawancha kan chikayu. ⁴ Ti cha manturay,

† **12:19** 12:19 Deut. 32:35 ‡ **12:20** 12:20 Proverbs 25:21-22

chicha isun chi mansimbi kan Apudyus para si bumayuwanyu. Ngim lu lawwing cha koonyu, umogyat kayu otyan, ti alla kalobbongancha un malusa kan chikayu. Ti chicha mansimbi kan Apudyus un malusa kan cha mangwa si lawwing.

⁵ Ked masapuy'n potgon taku cha manturay, chakampun un abus chi mangilisiyan taku si chusan Apudyus, ngim gapu ta mampeykas chi somsomok taku.

⁶ Ked allaya bo gapun chi mamayachen taku si bugis taku. Ti cha manturay ked mansimsimbicha kan Apudyus si mangwaancha si kawachicha. ⁷ Ked byayachen taku cha utang taku kan chicha. Idchon taku bugis cha salikwa taku. Ked masapuy'n potgon taku ya chayawon taku cha alla'n mapotgen.

Ha Mangwaan Taku Si Bibiyu

(Luk. 10:29-37; Gal. 5:14; 1Th. 5:5-8)

⁸ Masapuy'n amilon taku byayachen cha losan un utang taku, ta abus chi utang taku'n achipun magamput un ha man-asiay-ayatan taku'n mangkakadwa. Ti ha tagu'n mangayayat si biyunla, siya lalungpey si losan un lintog.

⁹ Ti cha bilin, "Achika makachegchegas, Achika pumatoy, Achika man-akaw, Achika maagum kan cha uwan cha uchum."*[†] ¹⁰ Lu tuttuwa ayatlu si biyunlu, achipun makwa un koom cha lawwing kan siya. Ked ha mangay-ayatan taku

* **13:9** 13:9 Exodus 20:13-15; Deut. 5:17-19, 21 Ked losan cha alla'n bilin lasalip-ut si ossaan un bilin un kalala, "Ayatom chi asintatagum un isun chi man-aayatlu si long-eglu." † **13:9** 13:9 Leviticus 19:18

si biyun taku, hachi malungpayan taku si losan un lintog.

¹¹ Masapuy'n koon taku alla ti ammu taku un lapotog un timpu un mataguwan taku si sala. Ked sala timpu'n bumangon taku un isun chi lasusuyop ti ummachali mataguwan taku si ing-inggala lu ha chamu'n lamatiyan taku. ¹² Ti tuttuwa'n allà akit un magamput chi labi un manggikbot ya allà akit chi pumad-chaala. Ked kaalon taku cha lawwing un isun chi pangot, ta siyad useyon taku cha aggom chi padcha. ¹³ Ipupuut taku'n mangwa si ustу un isun cha tagu'n lasilawan chi somsomokcha. Ked achi taku otyan kabubuuk, ya achi taku bo makachegchegas, ya achi taku mangwa si tilitingang, ya man-asilawwing ya man-iillapos. ¹⁴ Ngim ha koon taku otyan ked tuyachon taku mangkokopyan Apu Jesu Kristu, ya achipun taku palubusan chi lawwing un pipion chi alla'n long-eg taku.[‡]

14

Achi Taku Chillawon Cha Biyun Taku (1Co. 8:1-13; 10:23-30; Col. 2:16-17)

¹ Masapuy'n awaton taku lakapsut chi pammatila un umali kan chitaku, ya achi taku makasongsongbyat mipanggop si sabyali'n somsomokcha. ² Isun chi tagu un, gapu si kilakapsut chi pammatila, abus chi alimayay si kalola. Ngim ha pammatin cha uchum, makwa un kaloncha byayangla'n makan. ³ Ked ha tagu'n mangan

[‡] **13:14** 13:14 Itullongyu Galatians 3:27

si byayangla'n makan, achila otyan chillawon cha mangissan si uchum un makan. Ked ha mangan bo si alimayay abus, achipunla otyan bo chillawon cha mangan si byayangla, ti ilawat bo Apudyus siya. ⁴ Silukaman un manguis si bubùulon cha uchum? Ti ha apula makaammu un mangibyega lu ustу willu achipun. Ked ustу koola ti kabyeeyan Jesu Kristu un tuyungan siya.

⁵ Awed chi osa'n tagu un potpotgola osa'n eygew lu cha uchum un eygew. Ngim cha uchum, man-iisuwoncha cha kaeyge-eygew, lappun ossaan si lapotpog. Ked lappun chuwachuwala'n kacha osa maplok si som-somokla. ⁶ Cha mangipotog si osa'n eygew, kooncha un malayawancha kan Apu. Siya bo kan cha mangan si byayangla'n makan, kaloncha bo si malayawancha kan Apu ti lanyamancha kan Apudyus. Ked cha mangissan un mangan si byayangla'n makan, kooncha un malayawancha kan Apu ya manyamancha kan Apudyus. ⁷ Kan chitaku'n mamati, chakampun un michayawan taku singsington taku si katattagu taku ya ulay bo matoyan taku. ⁸ Ti ha panggop chi alla'n mataguwan taku siya machayawan Apu Jesu Kristu, isula bo si matoyan taku, ti michayawala bo. Ked ulay lu matattagu taku willu matoy taku, lappun uchum si panggop cha alla, lu achi abus chi michayawan Apu Jesu Kristu un singkuwa kan chitaku.

⁹ Ti latoy ya ummuli latagu si Kristu ta siya man-Apun cha matattagu ya cha latoy. ¹⁰ Ked lu si Jesu Kristu Apu taku losan, lappun kalobbon-gan taku un manguis ya mangam-amsiw kan cha

biyun taku. Ti losan taku sumangu makuis kan Apudyus. ¹¹ Ti kalan chi liigili un ugudla, "Sakon si Apudyus un matattagu, ha ibyegak, losan un tagu mampalintuming si sangwalak un mangipudlu si kilaa Apudyusku ya manchayaw kan sakon."*

¹² Ked kacha osa kan chitaku, sumangu kan Apudyus un malongbyat kan cha losan un killingwala.

*Achi Taku Alliwon Chi Pammartin Cha Biyun
Taku*
(1Co. 8:9-13)

¹³ Ked masapuy'n iyagey taku un mampillaryasuy, ya allechen taku ta achi taku mangwa si makabyasuyan cha biyun taku. ¹⁴ Gapu si litimpuyugek kan Apu Jesus, sigulachu'n ammuk un lappun makan un kiisaw si sangwan Apudyus. Ngim lu ibilang chi osa'n tagu un kiisaw, kiisaw kan siya lu kalola. ¹⁵ Ked chikayu bo'n mangan si byayangla, ilanyu ta chakampun si mayam-alan chi pammartin cha biyunyu mangalanyu, ta lu kamatchi koonyu, ipailayu un lappun ayatyu kan chicha, ti siya bo osa'n langkatoyan Jesu Kristu.

¹⁶ Ilanyu ta cha ibilangyu'n bibiyyu ked achipun mambyalin un lawwing chi mibyegbyeg-ala.

¹⁷ Ti ha Mampangatan Apudyus, chakampun un mipanggop si makan ya mailum, ngim lu mipanggop si mibilangan taku lalintog, ya ha makatimpuyugen taku ya galas un idchon chi Ispiritun Apudyus. ¹⁸ Ked lu kamatchi koon taku

* **14:11** 14:11 Isaiah 45:23 Itullongyu si Philippians 2:10-11

un mansimbi kan Kristu, pachayawan taku si Apudyus ya mas-oman chitaku kan cha tagu.

¹⁹ Ked ipapati taku un mangwa si losan un mampatimpuyug ya mampakoschey si pammati taku. ²⁰ An-allechen taku ta achi taku yam-alon chi kawachin Apudyus gapu si makan. Losan un makan mampeykas, ngim lawwing lu siya makabyasuyan chi biyun taku chi mangalanyu. ²¹ Ked ha koon taku, achi taku mangwa si mayam-alan chi pammartin cha biyun taku ya achi taku mangan si ischa willu umilum si byeyas lu siya mayam-alan chi pammartin cha susulud taku.

²² Lu silu pammatin mipanggop kan cha alla, abus kayu kan Apudyus si mangagammu. Ti pian chi tagu lu achipunla amuyuwani chi long-ebla gapu si killingwala un ammula'n bibiyu!

²³ Ngim ha manchuwachuwa mipanggop si makan ya killanla mit laing, chusaon Apudyus ti chakampun un siluyutla pammatila. Ti cha losan un koon taku un achipun maibyesey si pammati ked byasuy.

15

*Chakampun Un Abus Cha Long-eg Taku Somsomkon Taku
(Gal. 6:1-5)*

¹ Chitaku'n lapigsa pammatila, masapuy'n tuyungan taku cha lakapsut un isun chi makabukud taku si bubukkuchoncha. Chakampun un abus chi bumayuwani chi long-eg taku somsomkon taku. ² Somsomkon taku otyan bo bumayuwani cha bubuyun taku ta kumoschey

pammaticha. ³ Ti si Jesu Kristu, chakampun un abus chi long-egla simsimmokla, ti kalan chi liigili'n ugud Apudyus, "Losan un lawwik un ilugud cha tagu kan sika, sakon chi maiggaala."* ⁴ Losan un liigili un ugud Apudyus, liigilicha ta maludtuchu kan chitaku ta iyalus taku cha ligat ya masegeg chi somsomok taku ta ipapati taku lamlama taku kan siya.

⁵ Ked ha iluwaluk kan Apudyus un mampeypuan chi alus ya malegeg si somsomok, ta idchola mantitimpuyugenyu ta tuyachonyu ugalin Jesu Kristu, ⁶ taplu man-os-ossaan taku un malaychayaw kan Apudyus un Aman Apu taku'n Jesu Kristu.

Ha Mipatiyan Cha Gentil

⁷ Ked gapu ta ilawat chikayu kan Kristu, awatonyu bo kacha osa kan chikayu taplu michaychayaw si Apudyus. ⁸ Ti ibyegak kan chikayu un lambyalin Kristu bubùulon kan cha Judio ta ipailala kilatuttawan Apudyus, taplu tungpayola cha ingkarila kan cha aappucha si awi. ⁹ Ya taplu cha Gentil manchaychayawcha kan Apudyus gapu si kachegula. Ti siya ibyegan chi liigili un ugud Apudyus un kalala, "Ked chayawok sika Apudyus, kan ulay cha Gentil makachaychayawcha bo.

Ked ikankantami chayawmi kan sika."†

¹⁰ Ya kalala bo, "Chikayu'n Gentil, makaganggalas kayu kan cha chilutukan Apudyus un tagula."‡

* **15:3** 15:3 Psalm 69:9 † **15:9** 15:9 Psalm 18:49 ‡ **15:10** 15:10
Deut. 32:43

11 Ya kalala bo kasin,
“Chikayu losan un Gentil, chaychayawonyu si
Apudyus. Ya chikayu’n
losan un tagu chaychayawonyu siya.”§

12 Ya awed bo inggilin Isaiah un kalala,
“Gumatong chi osa’n galak Jesse, un umali
mangituray kan cha Gentil.
Ked siya lamlamaoncha.”*

13 Iluwaluk kan Apudyus un lampeypuwan
chi lamlama taku, ta pagalasola chikayu ya
palin-awaola somsomokyu gapu si pammatiyu
ta pakoskoscheyola lamlamayu kan siya gapu si
kilabyelin chi Ispiritun Apudyus.

Ha Puntus Paul Un Mantudtuchu Si Kamatchi
(2Co. 10:15-16)

14 Susulud, tuttuwa’n maplokak mipanggop
kan chikayu, ti ammuk un bibiyu cha pin-
ayu koon ya laawatanyu’n ustу cha tudtuchun
Apudyus ya makwa’n man-asitudtuchu kayu.

15 Ngim intalu ti lateyochak un mangisuyat
mipanggop kan cha uchum un itudtuchuk kan
chikayu ta ikasinku ipasomsomok, gapu si kache-
gun Apudyus un illidchola kan sakon **16** un
bubùulon Jesu Kristu un tumuyung kan cha
Gentil. Mansimbiyak un isun chi pachi un
mangibyegbyega si Bibiyu’n Chameg un lam-
peypu kan Apudyus, taplu mambyalin cha Gentil
chatun un makaay-ayu kan Apudyus ya pi-
lapeykas chi Ispiritula.

§ 15:11 15:11 Psalm 117:1 * 15:12 15:12 Isaiah 11:10

17 Ked gapu si litimpuyugek kan Jesu Kristu, makwa'n ichayawku lansimbiyak kan Apudyus. **18** Ngim lappun uchum un ibyegak lu achi abus chi killingwan Kristu si languseyala kan sakon. Ti ha lamatiyan cha Gentil kan Apudyus, ked ha langitudtuchuwak ya ha killingkingwak. **19** Ked gapu si kilabyelin chi Ispiritun Apudyus un laluyung kan sakon un langwa si lakaskaschaaw ya cha mampataeg kan cha tagu. Ked lalipud ud Jerusalem ya inggala'd Illyricum, illiggak chi kabyeeyak un langibyegbyega si bibiyu'n chameg mipanggop kan Kristu. **20** Panggopku un umoy ibyegbyega bibiyu'n chameg kan cha ili un achipun lipadngey mipanggop kan Kristu, taplu achipulak mampaud si lap-at chi lisaachen cha uchum un tagu. **21** Ti ha liigili un ugud Apudyus, kalala,
 "Mailan cha achipun labyegbyegaan mipanggop
 kan siya,
 ya maawatan cha achipun lakadngey."†

Ha Somsomok Paul Un Umoy Ud Rome

22 Ked susulud, liya cha gapula un langam piga'n lataktaktakak un umali kan chikayu utlat. **23** Ngim si sala, lagamputku kawachik kan cha alla'n ili. Ya gapu ta achu'n tawon cha lummaus un piok un umali manggeggakay kan chikayu utlat, **24** ked sala ayak ud Spain, simsimmokku un manchegas utlat Rome ta makabibiyulak yan akit kan chikayu ta mat-opak, ked cha losan un idchonyu kan sakon matuyungalak un umoy ud Spain. **25** Ngim si sala, inyak ud Jerusalem

† **15:21** 15:21 Isaiah 52:15

idchon cha allaya'n tuyung un maatod kan cha tagun Apudyus udchi. ²⁶ Ti laayat cha alla'n mamati ud Macedonia ya Achaia un mangatod si tuyung kan cha kakapus un tagun Apudyus ud Jerusalem. ²⁷ Uwacha'n somsomok un tumuyung. Ngim ha katuttuwaala kalobbongan-cha un maluyung kan cha kakapus ud Jerusalem, taplu milak-am cha Gentil si laispiritan un binchisyun cha Judio. Lobbong bo cha Gentil un mansimbi'n tumuyung si kasapuyan cha mamati'n Judio. ²⁸ Ked lu magamputku ipuyang kan chicha allaya'n pilak un luumung un chilagupku ud Macedonia ya Achaia, manchegasak utlat si ayak ud Spain. ²⁹ Ammuk un lu umaliyak utlat, gumalas taku mipagapu si binchisyun Kristu.

³⁰ Ked susulud, awed chi chawatok kan chikayu, gapu kan Apu taku'n Jesu Kristu ya gapu si ayat un idchon chi Ispiritun Apudyus, losan taku otyan iluwalu sakon kan Apudyus. ³¹ Iluwalyu ta seyaklibyelak kan Apudyus kan cha achipun mamati ud Judea. Ya iluwalyu bo ta awaton cha tagun Apudyus ud Jerusalem cha allaya'n tuyung un lampeypu kan cha Gentil. ³² Ya iluwalyu ta ipalubus Apudyus ti patungechak magalasan un umali utlat, ta maillongan chi somsomokku. ³³ Sapay otyan ta iinggew kan chitaku losan si Apudyus un mangatod si lumin-awaan. Amen.

16

Ha Lampakumustaan Paul Kan Cha Uchum

¹ Awed chi osa'n sulud taku'n byebyai un piok un ipatagammu kan chikayu. Siya si Phoebe un osa'n mansimbi kan cha mamati'd Cenchrea. ² Mangiliyonyu siya mipagapu si pammatiyu kan Apu Jesus ti kamatchi ustu'n koon cha tagun Apudyus. Ya tuyunganyu siya kan cha losan un kasapuyala, ti achu cha tagu'n tiluyungala ya sakon bo osa.

³ Pakumustaonyu cha Priscilla kan Aquila un man-asawa, chicha cha biyunku un mansimbi kan Jesu Kristu. ⁴ Ked inchuyacha biyegcha gapu kan sakon. Ked chakampun un abusak un manyaman kan chicha, ngim losan cha mamati'n Gentil. ⁵ Ya pakumustaonyu bo cha mamati un pin-a manchetchetong ud uwacha.

Pakumustaonyu chi potpotgok un biyunkun Epaenetus. Siya kaulaan un lamati kan Kristu si probinsiya ud Asia. ⁶ Pakumustaonyu bo si Mary un langipapati'n langkawachi para kan chikayu. ⁷ Ya pakumustaonyu bo cha Andronicus kan Junia un kailiyak un Judio ya biyunku'n labyawud si sin-eygew. Potpotgon cha apostoles chicha, ya ummun-ulacha lamati lu sakon.

⁸ Pakumustaonyu bo biyunku un si Amplias un ay-ayatok gapu kan Apu Jesus. ⁹ Ya ulay bo si Urbanus un osa'n biyunmi un mansimbi kan Kristu, ya si Stachys un osa'n potpotgok. ¹⁰ Ya pakumustaonyu bo si Apelles un lapaloklokan chi kilatuttuwala kan Kristu. Ya siya bo kan cha kabyeyoy Aristobulus, ¹¹ ya si Herodion un osa'n kailiyak un Judio, ya cha mamati un kabyeyoy Narcissus.

12 Pakumustaonyu bo cha Tryphena kan Tryphosa un mansimbi kan Apu Jesus, ya si Persis un potpotgok un biyun un mangipapati'n mansimbi kan Apu. **13** Pakumustaonyu bo si Rufus, un mantegochen un mansimbi kan Apu, ya si ilala un isun bod chi ilak. **14** Ya pakumustaonyu cha Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas ya cha losan un susulud taku un awed kan chicha. **15** Ya siya bo kan cha Philologus kan Julia, Nereus ya suludla'n byebyai, ya si Olympas, ya cha losan un tagun Apudyus un awed kan chicha. **16** Man-asipakumusta kayu un man-asilamalu un mangipaila si ayatyu. Pakumustaon chikayu losan un mamati kan Kristu.

*Ha Alungus Chi Intudtuchun Paul
(Gal. 1:8-9; 1Ti. 6:3-5; Tit. 3:10)*

17 Susulud, chawatok un an-allachenyu cha tagu'n manyam-an si timpuyugyu ya manggulu si pammatiyu. Ti suplingoncha katutuwaan un litudtuchu kan chikayu ked sabyali itudtuchucha. Masapuy'n achayuwanyu chicha. **18** Ti cha kamatchi'n tagu, chakampun un mansimbicha kan Apu Jesu Kristu, ngim abus cha pipion chi long-egcha singsingtoncha. Gapu si bibiyu ya makaay-ayu un man-uugudcha, maallilawcha cha lalaka un maawis chi somsomokcha. **19** Matetteyokak gapu kan chikayu ti lanchilameg chi langipapattiyanu si pammatiyu. Ked piok bo un lumailaing kayu un mangammu lu simma bibiyu, ngim lappun otyan ammuyu mipanggop si lawwing. **20** Achipun mabyeyeg, ked si Apudyus un mampeypuwan

chi lin-awa ked abyakola si Satalas, un isun chi gussan taku siya. Sapay otyan ta kacheguwan Apu Jesu Kristu chikayu.

²¹ Pakumustaon chikayu kan Timothy un lakakawachi kan sakon. Siya bo kan cha Lucius, Jason ya Sosipater un kailiyak un Judio.

²² Sakon si Tertius, langigili si allaya'n suyat. Pakumustaok bo chikayu'n mamati kan Apu Jesu Kristu.

²³ Pakumustaon chikayu bo kan Gaius un lammangili kan sakon ya siya simbyeyoy si pin-an cha mamati manchetchetngan utla. Pakumustaon chikayu bo kan Erastus un mamangchon si pilak chi alla'n ili, ya ulay si sulud taku'n Quartus.

²⁴ Sapay otyan ta kacheguwan chikayu losan kan Apu Jesu Kristu. Amen.*

Machayaw Si Apudyus

(Jud. 24-25)

²⁵ Ked machaychayaw si Apudyus! Ti alla pallakabyelinla un mampakoschey si pammatiyu un tumimbuyuy si Bibiyun Chameg un ibyeg-byegak mipanggop kan Jesu Kristu. Hachi'n chameg un litatayu lalipud si awi, ked sala mipakaammu wala. ²⁶ Ngim si sala, lipatigammu alla'n katuttuwaan kan cha kaili-ili ti lagamput cha propeta inggili si awi. Ked si Apudyus un mallalayun, ked imbilinla un mipakaammu alla si losan un nasyun ta mamati cha tagu ya tuttuwaoncha siya. ²⁷ Machaychayaw otyan

* **16:24** 16:24 Ha alla'n bersikulu lappun si kaachuwan un manuscript si Greek

Romans 16:27

lviii

Romans 16:27

si ing-inggala chi os-ossaan un kalaingan un
Apudyus gapu kan Jesu Kristu! Amen.

**Ha Ugud Apudyus
Kalinga, Lubuagan: Ha Ugud Apudyus (New
Testament)**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kalinga, Lubuagan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

a19fa55b-374d-526a-9fee-6924d9f6cec8